

Yeni Türkiye'nin Yeni Okulları

Mehmet Ali İlkaya

Eğitimci, Yazar

liberal düşünce Yıl 19, Sayı 76, Güz 2014, s. 119-122

Eğitim ile yatıyor, eğitim ile kalkıyoruz, eğitimi artık daha çok tartışıyoruz, şüphesiz bu iyi bir gelişmedir. Ancak, eğitim sorunlarını tartışmak, zamanımızın büyük bölümünü alıyor. Bunun yerine zamanımızı eğitim sisteminin “yeni” değerlerini, misyonunu, yapılanmasını tartışarak geçirmek, öneriler sunarak katkı sağlamak daha faydalı olacaktır.

Finans Liseleri

Malum “paraya hükmeden dünyaya hükmeder” prensibi ile finans konusunda uzman girişimcilere ihtiyacımız var. Dünya bu yöne gidiyor. Doğru düzgün toprağı olmayan, petrol zengini de olmayan bazı bölge ve ülkeler (Singapur, Hong Kong, Dubai gibi), birer para merkezi olarak dikkat çekmektedirler. Bunlar gibi serbest finans ve ticaret merkezleri inanılmaz bir zenginliğe kavuştular. O zaman, parayı etkin kullanan, paradan para kazanmayı bilen uzmanlara ihtiyacımız var.

Finans liseleri özel kanunla kurulmalı, bu okullara öncelikle MEB'in klâsik kamu okulu yapılanmasından farklı olmalıdır. Yöneticileri, piyasa içinden sözleşmeli olarak alınmalı, öğretmenleri de çoğunluğu piyasa uzmanlarıncasözleşmeli ve performansa bağlı olarak işe alınmalı ve çalıştırılmalıdır. İlk etapta, Ankara, İstanbul, İzmir, Bursa, Adana, Samsun, Diyarbakır, Antalya, Kayseri ve Denizli gibi illere okullar açılmalıdır. Yine bu okullar, klâsik meslek lisesi olarak kurulmamalı, okulların ileride devamı niteliğinde olan

bir yükseköğretim okulu da (üniversite) açılmalıdır. Finans Üniversitesi için en ideal yer, doğal olarak, İstanbul Finans Merkezi civarında olabilir.

Eğitime gelince; öğrenciler, sınav puanı ve yapılacak bir mülakatla bu okullara kabul edilmelidirler. Lise birinci sınıftan itibaren, Türkçe, Finans Matematiği, Yabancı Dil ve Bilişim dersleri ağırlıklı olarak verilmelidir. Lise ikinci sınıfta öğrenciler, “Klasik Menkul Kıymetler (Borsa, Tahvil-Bono, Yatırım Fonu vb.)” ve “Çağdaş Menkul Kıymetler (Forex, Varant, Çapraz Kurlar vb.)” alanlarından birini seçerek eğitimine devam etmelidirler. Eğitimler kesinlikle uygulamalı olmalı, önceleri sanal para ile sonra da gerçek para ile yapılmalıdır. Elde edilen kârın bir kısmı portföy sahibi öğrenci ve öğretmen arasında paylaştırılmalıdır.

Okulda klâsik ders, ders zamanı gibi, yaratıcılığı engelleyen formalitelere yer verilmemelidir, öğrenci ve öğretmenler rahat giyinmeli, teorik bilgiler daima uygulama ağırlıklı olarak aktarılmalıdır. Finans liseleri her ilde bir finans kuruluşu öncülüğünde kurulmalı, üstün yetenekli öğrenciler bu bankalarca burslu olarak desteklenmelidir. Okulların programı, alan uzmanlarıncaya yapılacak arama konferansları ile belirlenmeli, temel bir-kaç ders dışında geniş bir seçmeli dersler listesi ile farklı bir eğitim modeli uygulanmalıdır.

Dünya’da rekabet eden, öncü, girişimci, yenilikçi olabilmek için sözünü etmeye çalıştığım türden okullara ihtiyacımız var. Finans, üretimin, girişimin ve ticaretin temel girdisidir. Yeterli para olmadan yaratıcı fikirler ancak hayal dünyasında gerçekleşir.

Girişimcilik Lisesi

“Girişimci doğulur mu? Yoksa girişimci olunur mu?” tartışması devam edersun. Ben Girişimcilik Lisesi kurulması taraftarıyım. Hiç şüphesiz girişimci insanların bazı kişisel özellikleri (cesaret, atılganlık, risk alma) var. Ancak bunlar bir kimseyi tek başına girişimci yapmaya en azından çağın ruhuna uygun bir girişimci yapmaya yetmiyor. Bu kapsamda yukarıda saydığımız özelliklere sahip gençlerin “Girişimcilik Liseleri”nde eğitim almalarını sağlamalıyız.

Türkiye’de 17 milyon genç nüfusa rağmen girişimci insan sayısı Avrupa ülkeleri ve ABD gibi gelişmiş ülkelerin çok altında seyrediyor. Durum böyle olunca tıpkı Finans Liseleri gibi Girişimcilik Liselerinin de kurulması bir zorunluluk gibi görünüyor.

Girişimcilik Lisesi de tıpkı Finans Lisesi gibi özel kanunla kurulan, özel sektör mantığı ile yönetilen okullar olmak durumundadır. Bu sınırlar içinde

ile etapta, Kayseri, Denizli, Gaziantep, Manisa, Bursa ve Eskişehir gibi sanayileşmiş ve sanayileşmekte olan kentler tercih edilmelidir. Girişimcilik Liselerine öğrenciler bir yetenek ve kişilik testi sonucunda ayrıca mezun olduğu okulun referansı ile kabul edilmelidir. Lise birinci sınıfta Türkçe, Matematik, ve sosyal bilimler dersleri genel çerçeveye içinde ve piyasa içindeki teknoloji ve hizmetler temelinde teorik ve pratik olarak verilmelidir. Lise ikinci sınıftan itibaren öğrenciler; Hizmetler Piyasası ve Teknoloji Piyasası alanlarından birisinde eğitimine devam etmelidirler. Girişimciliğin temel değer ve girdileri, teorik “girişim” örnekleri, iş kurma, şirket kurma, iş ve ana hizmet kolunda genişleme, yeni bir iş koluna geçiş gibi disiplinler öğrencilere aktarılmalıdır. Dersler teorik kısa bilgilerden sonra sanal ve gerçek girişimlerle desteklenmelidir.

Girişimcilik Liseleri ildeki, İş-Kur ve KOSGEP ve büyük sanayi ve hizmet kuruluşlarınca desteklenmeli, yoksul öğrencilere bu kurumlar tarafından burs verilmelidir. Okul yöneticileri alanında uzman özel sektör çalışanlarından sözleşme ile seçilmeli, öğretmenlerin büyük çoğunluğu alanda deneyim sahibi asgari öğretim formasyonuna sahip kişilerden yine performans dayalı sözleşme ile çalıştırılmalıdır. Okulda kıyafet, serbest, derslikler ise küçük atölye olarak dizayn edilmelidir. Öğrenci ve öğretmenler okul binası içinde hapsolmemeli, piyasa araştırması, firma gezileri, iş etütleri gibi beceriler bizzat yerinde gözlenmelidir. Girişimcilik Lisesi mezunları kamu ve özel bankaların finans desteğini almakta pozitif bir ayrıcalığa (yeni bir iş kuram şartı ile) sahip olmadırlar.

Girişimcilik Lisesi mezunu bir gencin en az 100 kişiyi istihdam edecek bir atılımda bulunduğunu varsayarsak, 1000 mezun 100 bin kişiye iş imkânı sağlamış olur. Ayrıca, bu tür okullara ebeveynlerin çok büyük ilgi göstereceğini söylemek sanırım kehanet olmaz. Zira ebeveynlerin okuldan bekledikleri “iyi bir yaşam” için fırsat sunmasıdır.

İnovasyon / Yenilik Lisesi

Toplumun önemli kısmında farklı anlamlar yüklense de “Yeni Türkiye” kavramı, genel olarak, “eski Türkiye'nin hastalıklarından kurtulmuş” ve “kurumsal, hukukî ve zihinsel yenileşme” dönemi olarak ifade edilmektedir. Bu da bizi mevcut kurumlarda reform yapma, yeni kurumlar ihdas etme eylemlerine sürüklemektedir. Reform yapılması gereken en önemli kurumlardan birisi de eğitimidir. Eğitimi, gerçek anlamda “dünyalı” yapmanın bir yolu da yeni okulların kurulmasından geçmektedir. İnovasyon, çok moda bir kavram. İş adamları arasında, sanayiciler içinde, üniversitelerde bu konu hakkında

çokça konuşma yapılıyor. Kamuoyu takipte, “Yaratıcı Düşünme ve İnovasyon Derneği” faaliyetlerine devam ediyor. İnovasyon, “herhangi bir alanda veya üründe yenilik” olarak tanımlanıyor. Örneğin, yeni bir pazarlama tekniği inovasyon olarak değerlendiriliyor. Dünyada, inovasyon konusunda lider ülkeler var, Türkiye, tahmin edebileceğiniz gibi “İnovasyon” da zayıf ülkeler kategorisinde yer alıyor. Bu durumu değiştirmek için İnovasyon Lisesine ihtiyacımız var.

Diğer iki yeni okul türü (Finans Lisesi ve Girişimcilik Lisesi)’nde olduğu gibi İnovasyon Lisesi de klâsik okul yapılanmalarından farklı kurulmalıdır. Okul tür adı olarak da “Yenilik Lisesi” adı benimsenebilir. Okullar, ilk olarak, Kocaeli, Denizli, Adana, Manisa, Antalya, Kayseri, Gaziantep gibi sanayileşme yolunda olan kentlerde kurulmalıdır. Okulun fizikî yapısı sıra dışı, insanı yaratıcılığa teşvik eder şekilde oluşturulmalıdır. Okul, klâsik bir temel seçim sınavı ve özel yetenek ölçümüyle öğrenci kabul etmelidir. Temel bilimlerin okutulduğu lise birinci sınıftan sonra öğrenciler, “Hizmet ve Endüstri” alanlarından birinde eğitimlerine devam etmelidirler. Klâsik sınıf yerine, içerisinde minderlerin bulunduğu, beyaz renk bir yuvarlak masanın yer aldığı bir “Yenilik Merkezi” olarak tasarlanan bir odada çalışmalar yapılmalıdır. Ortaya çıkan, inovasyon önerilerine Patent Enstitüsü aracılığıyla patenti alınmalı ve ilgili sektörle işbirliği yapılarak piyasada üretilmesi, kullanılması sağlanmalıdır. İnovasyon yolu ile elde edilen gelir, lider öğretmen ile öğrencilerinin hesabına aktarılmalıdır.

Yenilik Lisesi, diğer yeni okul türlerinde olduğu gibi, sözleşme ile çalıştırılacak, alanda yoğrulmuş asgarî pedagojiye sahip kişilerden seçilmelidir. Okulun temel misyonu, somut inovasyon üretimi olmalıdır. Bunun dışındaki formalitelere bu okulda yer olmamalıdır.

Türkiye’de inovasyon denince, akla, büyük icatlar, uçaklar, otomobiller gibi sensasyonel keşifler gelmektedir. Oysa inovasyon, mevcut bir ürün veya hizmet alanındaki yenilikleri kapsayan, daha evrimsel, daha günlük ve de “basit” yenilikleri esas alır. Bu okullara, büyük mucitler, büyük icatlar yapılacak beklentisi ile yaklaşmak ve böyle bir organizasyon içinde olmak ciddi bir yanlış olur.